

La petjada de la **lamo** púnica

El jaciment de ses Talaies de n'Alzina, a Ciutadella, podria amagar les restes d'un assentament anterior a la presència romana a l'illa, a partir del 123 després de Crist.

Les obres d'excavació de ses Talaies de n'Alzina, a Ciutadella, han posat al descobert les restes del que podria ser la lamo púnica

Al llibre que recull les característiques més sorprenents del treball, *Excavaciones arqueológicas en el yacimiento de ses Talaies de n'Alzina*, l'arqueòleg aragonès Francisco Javier Navarro Chueca apunta la possibilitat que ses Talaies amagui, en realitat, les restes d'un assentament anterior a la presència romana a l'illa a partir del 123 dC

El Consell va decidir excavar el poblat arran de la construcció de la Via de Ronda Nord de Ciutadella, tot i que ja es tenia constància de la seva existència. El jaciment arqueològic, situat a l'hort de Toni Mercadal, és conegut des de fa anys al municipi. Josep Mascaró Passarius ja es fa ressò de la informació oral que li donà l'antic propietari dels terrenys, Cristòfol Alzina, segons la qual abans del 1920 hi havia tres talaiots que van ser desmuntats per aprofitar les pedres amb la finalitat de fer grava per a construir una carretera.

Sabem que el poblat de ses Talaies de n'Alzina es va originar al segle II dC i el seu abandonament definitiu es produí cap als segles IV i V dC. Es tracta, segons Javier Navarro, d'un poblat relacionat amb les darreres fases de la cultura talaiòtica. L'abandonament progressiu del jaciment va coincidir, amb tota

seguretat, amb el naixement de la lamo (la Ciutadella) romana.

Dins de l'intens procés d'investigació portat a terme per Navarro va resultar especialment important, segons afirma en el llibre el mateix autor, el treball de M. Gwyn Morgan, el qual, basant-se en la geografia d'Estrabó, parla de la fundació de lamo pels cartaginesos amb anterioritat a la Segona Guerra Púnica. Aquest topònim s'ha relacionat tradicionalment amb les restes romanes documentades sota el solar que ocupa actualment Ciutadella. La investigació du a pensar, tot i això, que es tracta d'un assentament anterior a la presència romana a Menorca.

Aquest fet, juntament amb la cronologia i la morfologia de ses Talaies, sembla indicar, segons el director de l'excavació, la reducció d'aquesta lamo a ses Talaies, encara que el registre estratigràfic no permet afirmar aquesta suggeridora hipòtesi. Els resultats de futures intervencions al solar podrien ajudar a desmentir o confirmar aquesta línia d'investigació.

Les fundacions púniques en el context de Balears són essencialment diferents del tipus de fundacions romanes, que habitualment es fan *ex novo*, és a dir,

bandejant centres urbans ja existents, per més que fossin pròxims i mantinguessin la denominació anterior. Contràriament a aquestes pràctiques, els cartaginesos feien els seus assentaments ja existents, potenciant-los i donant-los un nou nom, com el de Magon (Maó).

Segons afirma Navarro, la important presència al jaciment d'àmfores punico-ebusitanes segurament va obligar l'assentament a desenvolupar algun paper en el conflicte entre les dues potències del Mediterrani, com semblen indicar no tan sols aquests tipus de restes, sinó, a més, les clares influències hipodàmiques en les restes constructives, que denoten una intensa activitat en aquest indret. El nou centre urbà situat sota el solar de l'actual Ciutadella, la lamo que identifiquen les fons clàssiques, sorgí després del desembarcament de Metelo i l'organització del territori per Roma.

El registre arqueològic present a ses Talaies porta els investigadors a concloure que en aquestes dates, és a dir, el 123 dC, havia deixat de ser un pujant poblat. Aquest indret seria abandonat progressivament, fet que va contribuir al naixement de la nova ciutat. Aquesta circumstància s'explica per la política romana de concentració d'habitants amb la finalitat d'afavorir un control més efectiu i organitzar l'ocupació de l'illa.

Les estructures de ses Talaies van anar patint un deteriorament progressiu fins que es van esfondrar. Les obres de la Via de Ronda Nord van tornar a descobrir l'antic poblat, que va quedar enterrat novament sota una capa de geotèxtil. Cosida puntualment, aquesta capa permet la migració d'humitats. Les estructures excavades es conserven perfectament sota l'actual carretera. L'arqueòleg Francisco Javier Navarro creu que potser val la pena continuar investigant què hi ha exactament al capdavant, ja que que el tram que s'ha excavat, d'uns 1.800 metres quadrats, constitueix només una part del jaciment, que abasta també part dels terrenys ocupats avui per diferents instal·lacions, entre les quals hi ha una escola, un supermercat i una benzineria.

Carles Marquès